

De Heerenhofstede Breeëvecht te Vreeland

In de serie voormalige buitenplaatsen in Vreeland neemt Breeëvecht een wat speciale plaats in, want er staat nog het een en ander van.

Tijdens de onderzoeken naar het wel en wee van Welgelegen¹ kwamen er zo veel gegevens over Breeëvecht boven tafel, dat er voldoende stof was om ook de geschiedenis van deze buitenplaats te kunnen boekstaven. Aan de westelijke Vechtoever ligt halverwege Vreeland en de Nes een boerderij op kleine afstand van de weg. Aan de weg staan ter weerszijden van deze boerderij (afb. 1) vier hardstenen palen waarvan het zuidelijkste paar de naam Breeëvecht draagt. Samen met twee oude kastanjabomen aan de oever van de daar ter plaatse brede Vecht herinneren zij aan de vroegere buitenplaats. De buitenplaats of ouderwetsers de "heerenhofstede" Breeëvecht ligt in de Hoekerpolder in Vreeland even ten zuiden van de verdwenen buitenplaats Welgelegen.

De oudste tot dusver aangetroffen vermelding² dateert uit 1728, toen voor Schout en Schepenen van het Gerecht Nigtevecht een overdracht plaats vond door Cornelis Cole, sinds 29 januari 1721 optredend als "Speciaal gemagtigde, vermogens procuratie van Jonkvrouw Maria Elisabeth de Waale, Vrouwe van Ankeveen, ten behoeve van Guilbert Louis de Surmont" en als volgt omschreven:

"Seekere Hofstede met zijne Heere en Boere Huijsinge, Stallinge, Schuur en Berg en zijn Schuithuijs met de annexe Landereijen genaamt "Brevegt" groot omtrend te samen agtentwintig Morgen en 150 Roeden met zijne bepootinge en beplantinge" etc. "alsmede het Jagje of de Glase Sloep met het Schuijtje; welke voorszegde Hofstede ende Landereijen zijn geleegeen aan de Revier de Vecht onder den Geregte van Nichtevecht; strekkende voor uijt de Vecht, Westwaards op tot den Indijk toe, belend ten Suijden Arien Dirkse Scheepmaker en ten Noorden de Heer Jacob Elias Schoth [toen de eigenaar van Welgelegen], sijnde deze voorszegde landereijen belast, dat indien de poldermeesters van de Hoekerpolder zullen moogen leggen ofte houden een kade op de kant van het land naast de Voorbrugsepolder tot een waterkeering waarvoor de poldermeesteren van de voorsz Hoekerpolder wederom jaarlijks moeten betaalen een somme van twee gulden; deese landereijen zijn voorts nog belast met een uijtgang van vier stuivers jaarlijks te betaalen aan de kerk van Vreeland".

Het is niet bekend wanneer Jonkvrouw de Waale deze Hofstede en de landerijen heeft verkregen, doch uit overdrachten van aanpalend land is bekend dat de familie in 1697 daar reeds grond bezat.³

Op de kaart van Amstellandt van 1720 staat op de plaats waar later Breeëvecht aangelegd zou worden nog slechts het woord 'zaaijland'. Het is derhalve niet uitgesloten dat mejuffrouw De Waale de bouwvrouwe van de buitenplaats geweest is.

Afb. 1.

Naast Breeëvecht had zij als laatste “Ambachtsvrouw van Ankeveen” (1691-1753) ook veel bezittingen in Ankeveen en andere gemeenten. Zij erfde van haar vader Adriaan Govert de Wael, Heer van Ankeveen, en van haar moederszijde uit de Wuijters familie tezamen een groot vermogen.

Evenals Maria Elisabeth de Waale was de nieuwe eigenaar, De Surmont, katholiek. Na het overlijden van De Surmont werd door zijn erfgename in 1739 een deel van Breeëvecht afgestoten en verkocht aan Pieter Lucasz van Beek [wonend te Vreeland op Hofstede Beekzicht, later Brugzicht genoemd].⁵

“Adriaan Hooegeveen, Baljuw en Schout van Loenen en Kronenburg”, optredend als gemachtigde van “Jonkvrouwe Isabella Margareta de Surmont” transporteert aan “Pieter Lucasz van Beek te Vreeland”:

“vijf kampen of omtrend neegen mergen zoo weij als hooijland gelegen in de Hoekerpolder strekkend van de weetering West op tot aan den Indijk, belend ten N Jan Koenders en ten Zuiden de Laan van des Heren transportant Principaale, welke onder het getransporteerde niet is begreepen, dog zal dit getransporteerde zijn uijtweg over deselve Laan hebben en vervolgens over de suijdertste kamp van des comparants principaals plaats, Brevecht genaamd, tot den Indijk toe, ten ware den eijgenaar van de plaats quam goed te vinden, de Laan tot den Dijk toe te graven [af te sluiten] etc.”

Hier is dus sprake van een laan over Breeëvecht die liep tot tenminste aan de Indijk en mogelijk zelfs verder tot aan de Angstel.

Tien jaar later, in 1749 werden "vier kampen lands groot omtrent ses en een half mergen" van dit verkochte door mejuffrouw De Surmont weer teruggekocht van Van Beek.⁶ In 1761 overleed de eigenares en ging Breeëvecht in andere handen over. Een acte⁷ doet ons hiervan kond:

"Jan de Bas, secretaris der stad Amsterdam etc. en Frederik Guillaume Grave van Hompesch in hunne qualiteit als Executeurs van den Testamente van wijlen Jonkvr. Margareta Isabella de Surmont, transporteren en cederen aan de Heeren Livius Antonides en Kaspar Fabricius: "Eene Hofstede genaamd Breevecht met de Heere Huizinge, Tuinmanswoning, Stal en Koetshuis en verder getimmerte, met de landerijen, strekkende voor uit de Vecht tot aan den Indijk, te samen groot omtrent zeventien mergen een honderd vijftig roeden, alles gelegen in de Voorburghsche polder onder dezen Gerechte, waar onder ruim twee mergen leenroerig zijn aan den Huize Nijveld".

(N. B. In de acte wordt de "Voorburghsche polder" genoemd, waar latere acten spreken van de Hoekerpolder voor de ligging van Breeëvecht.)

Tot 1788 wisselde Breeëvecht in dezelfde omvang en beschrijving nog vier maal van eigenaar t.w.

in 1765⁸ aan Matthias van Middeldorp,

in 1776⁹ aan Jan Hendrik Hantrop,

in 1778¹⁰ aan Jan Kwik, makelaar, allen uit Amsterdam.

De laatstgenoemde overleed voor 1788.

In februari 1788 werd een estimatie van Breeëvecht gemaakt die voor het totale goed uitkwam op f 8.000 en voor het land alleen zonder de opstallen op f 3200.¹¹

April 1788 werd Breeëvecht uit de boedel van Weduwe Maria Kwik geb. Hulst verkocht¹² aan Hendrik Hageman, eveneens uit Amsterdam en zijn huisvrouw Maria Mein. Bij de overdrachtbeschrijving valt op dat er sprake is van bossen, die, aangeplant door eerdere eigenaars blijkbaar voldoende wasdom bereikt hadden om te worden vermeld. Ook werd ditmaal terecht, als ligging van de landerijen de Hoekerpolder aangegeven.

De familie Hageman en hun kinderen kochten nadien diverse kleine en grotere stukken land in de Voorburgse polder, waaronder als meest opvallende:

"Een weer land, genaamt Het Neusje van de Zalm, bestaande in drie kampen, groot omtrent vijf mergen"

die Hendrik in 1793 voor f 2600,- kocht, welke som hij onder zich kon houden tegen een jaarlijkse renteuitkering van vier procent.¹³ Een soort hypotheek dus.

Deze "weer" land [een weer is een lange smalle akker] was het meest noordelijk gelegen land in de Voorburgsche polder, en grensde aan de landerijen van Breeëvecht in de Hoekerpolder.

De overdracht werd medeondertekend door B. Frijmersum, een familienaam die wij later meer zullen tegenkomen.

Alvorens het wel en wee van "Heerenhofstede Breeëvecht" verder te beschrijven staan wij even stil bij het ontstaan van de "Boerenhofstede Breeëvecht". Even zuidelijk van het land genaamd het "Neusje van den Salm" lag een boerenplaats met land die vroeger "Den Ouden Boel" heette, en in 1725¹⁴ gekocht werd door Cornelis Korsse Scholl, ter grootte van zes morgen en tweehonderd roeden. Na hem had de boerderij een reeks eigenaren, waarvan de volgende enigermate interessant zijn:

In 1770¹⁵ was dat Jan Groot, Schoolmeester en Voorzanger te Vreeland, die Den Ouden Boel in 1779 overdeed¹⁶ aan Boudewijn Broere, Schepen van Vreeland, die naast landbouwer ook Meester Beschuitbakker was. Hij bezat veel land, en dreef zijn bakkerij aan de Voorgracht in Vreeland. "Den Ouden Boel" is later gesloopt en op het "Neusje van den Salm" werd de "Boerenhofstede Breeëvecht" gebouwd.

Hendrik Hageman verwierf na "Het Neusje van den Zalm" in 1794 zijn laatste stuk land, ter grootte van 2,5 morgen in de Voorburgse polder,¹⁷ want hij overleed in hetzelfde jaar.

Een nieuwe eigenaar van Breeëvecht begon zich te manifesteren. Dat was Cornelis Frijmersum, koopman te Amsterdam die getrouwd was met Hendrik Hagemans dochter Adriana. In 1795 kocht hij 2,5 morgen land naast het door Hageman gekochte perceel, en in 1800 en 1801 "Den Ouden Boel" in twee gedeelten van respectievelijk de Weduwe Grevingh¹⁸ en Boudewijn Broere.¹⁹

Tenslotte nam hij in 1801 ook "Breeëvecht" uit zijn schoonvaders boedel over:²⁰

"de Heer Sebastiaan Hola van Nooten, woonende op de Gatoen Fabriek te Nigtevecht als speciaal gemachtigde van de Heer Harmanus Hageman en Mejuffrouw Adriana Hageman, huisvrouw van de Heer Cornelis Frijmersum voor hun privee" cedeert en transporteert aan de heer Cornelis Frijmersum:

"Eerstelijk de Hofsteede Breevegt, etc. te samen groot seventien morgen en een hondert en vijftig roeden etc."

"Ten tweede Een Boere Hofsteede, met derzelve Boerehuysingen, Schuren, Bergen, etc. te samen groot vijf mergen genaamt, "het Neusje van den Salm", ten Zuiden van even gemelde Heere Hofsteede, etc."

"ten derde, Een stuk weij en Hooijland groot vijf mergen, alwaar ten Noorden belend is het land van den Haring [buitenplaats aan de Angstel] behorende aan de Heer Hendrik Roghe, en ten Zuiden, het land van Valkenheining [eveneens gelegen aan de Angstel], behorende aan de Heer Damen, zijnde leenroerig aan de Huise van Mijnden"

"ten vierde Twee mergen driehondert roeden lands, meede gelegen in de Voorburgse polder in meergemelde carspelen, daar ten Zuiden de Heer Gink en ten Noorden de Wed. Hendrik Meijer gelegen is etc."

In feite werden met deze overdracht alle door zijn schoonvader gekochte lande-

rijen in Vreeland door Cornelis Frijmersum verkregen en werd zijn zwager Harmanus Hageman uitgekocht. Ook blijkt uit deze acte dat er in 1801 op het "Het Neusje van de Zalm" een Boerenhofstede stond, die waarschijnlijk in 1793 gebouwd werd. Mogelijk was deze hofstede in beheer bij zijn zwager Harmanus.

De kooplust en -kracht van Cornelis was met de overname van Breeëvecht nog niet geëindigd, want in 1807 verwierf hij voor f 4900 nog meer land,²¹ ditmaal van Gillis Graafland (de Erven Hooft) eigenaar van de buitenplaats Groot Veldhoen [aan de Angstel] nl.:

"tien mergen 300 roeden land in de Voorburgse polder, belend ten Noorden door het land van de Koper en ten Zuiden de landen van de Heer Roghe [den Haring], strekkende van de Vecht tot de indijk, etc."

Recht van overpad werd ook in de acte beschreven nl.:

"Verders is tussen Kooper en Verkooper geconditioneerd... dat den Verkooper het Recht zal hebben voor hem, zijne Huisvrouw en Huisgenooten een vrije overweg over dit verkochte land te behouden; daarentegen zal de Kooper insgelijks het recht van eene Overweg na 't Geijn [de Angstel] hebben, voor hem, zijne Huisvrouw en Huisgenooten over het land van de Boerderij Groot Veldhoen genaamt, zullende door den Kooper een dam of hek bij 't Passeren, om telkens de Hekken wel dicht te sluiten, ook zal gezorgd moeten worden dat van wegens de Bruijkers geen hindernis of beletzelen aan deze passage worde toegebracht. Deze overeenkomst zal echter over en weder uitscheiden en finaal ophouden bij overlijden van een of beide der contractanten, alsmede bij verkoop van der zelve Plaatsen of Boerderijen, genaamd het Grote Veldhoen, leggende aan het Geijn en de Plaats of Boerderij genaamd Breeëvecht leggende aan de rivier de Vecht."

Frijmersum had met deze aankoop een soortgelijke uitweg naar de Angstel verkregen als eerder op het naast gelegen "Welgelegen" was aangelegd, en die later de "Laan van Reael" zou gaan heten,¹ alleen liep deze na de indijk niet over eigen grond.

Het steeds groter wordende bezit van Frijmersum blijkt uit een in 1808 door hem opgesteld testament, waarin hij zijn bezittingen als volgt aan zijn kinderen toewijst²²

"--Aan de oudste zoon Hendrik Hageman Frijmersum [bij deze naamgeving werd de toenmalige mode gevolgd, de naam van zijn grootvader aan moederszijde bij die van zijn vader te voegen] de toewijzing van:

"Boerenhofstede Sans Souci aan de Vecht bij Vreeland [nog steeds bestaand in 17e-eeuwse staat] aan de westzijde van de weg naar Loenen, groot ca 33 morgen, en een

huis met erf in Amsterdam op de Keizersgracht bij de Lelygracht, thans verhuurd en bewoont bij de Heer Basterd". [die de steenfabriek en buitenplaats Cromwijck tussen Maarssen en Breukelen bezat.]

--Aan zijn oudste dochter Alida Maria Frijmersum:

Boerenhofstede Koningsvliet aan de Vecht bij de Klomp groot ca 30 morgen; 16 morgen land bij de Nes in Weespercarspel; huis en tuin genaamd Africa thans genaamd Vreugdenhoff op de hoek van de middellaan en Iepellaan te Amsterdam. [een buiten-tje in de Watergraafsmeer]

--Aan de jongste zoon Cornelis Frijmersum:

Herenhofstede Breeëvecht groot ca 17,5 morgen, en een Boerenhofstede staande naast de Heerenhofstede groot ca 32,5 morgen, thans beide onverhuurd en in eigen gebruik.

--Aan de jongste dochter Anna Louise Frijmersum:

Boerenhofstede vroeger genoemd Nieuw Koningslust, thans "de Dankbaare" te Weespercarspel aan de Vecht bij de Klomp groot ca 30 morgen, en ca 15 morgen land naast deze boerderij: twee huizen en tuinen naast en achter Vreugdenhoff in de plantage te Amsterdam, genaamd "Bergen in Noorwegen" en "Klein Africa."

Uit dit testament blijkt de zeer aanzienlijke omvang van zijn bezittingen die overigens nog steeds zouden toenemen. Zo kocht hij o.a. in 1812 de voormalige Katoenfabriek "Vredebest" in Nigtevecht van de heer Hola van Nooten. In 1814 herriep hij zijn testament en benoemde hij zijn vrouw tot executrice van zijn nalatenschap.

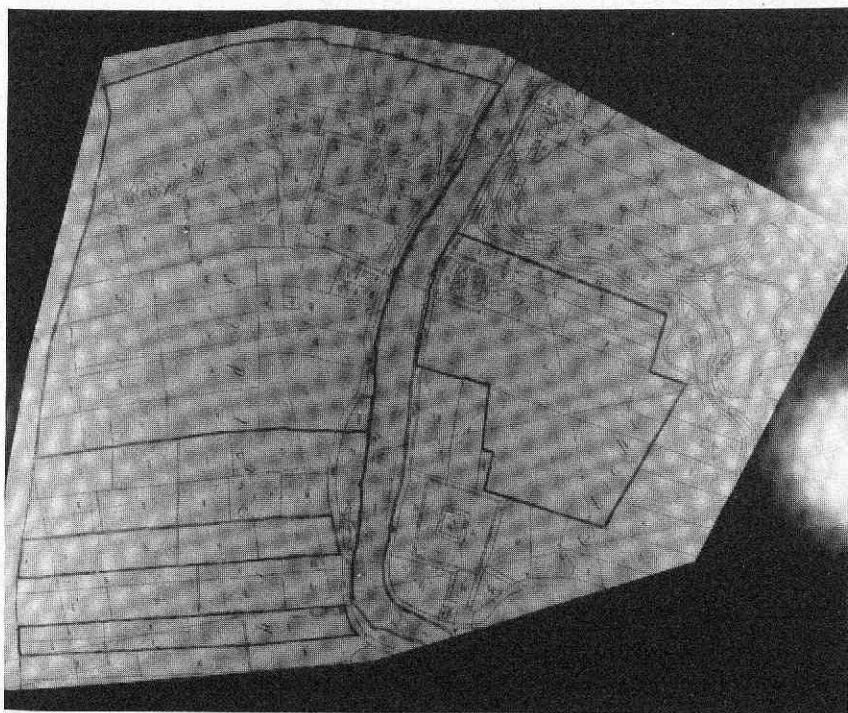
Het mocht echter niet zo zijn, want hij overleefde haar en overleed in 1820 in zijn huis aan de Heerenstraat nr. 327 te Amsterdam. De Erven kregen toen de taak om zijn nalatenschap aan te nemen en te verdelen.

Voordat de verdeling plaats vond kochten zij echter voor f 7840,- nog een perceel land noordelijk grenzend aan Breeëvecht"²³

"Nicolaas Broere, Landbouwer en Beschuitbakker, en jufvrouw Catharina Broere, zijnde bejaard en ongehuwd en buiten beroep, beide woonachtig te Vreeland, transporteerden 11,5 morgen land in de Hoekerpolder strekkend van de Vecht tot de Indijk, belend ten Z Hofstede Breeëvecht en ten N het buiten Welgelegen." (Hun vader Boudewijn Broere had dit land in 1768 gekocht en zij erfden het in 1805.) Op hun beurt verwierf de familie Broere uit het bezit van de erven Frijmersum: "Een huizing, tuin en boomgaard genaamd "het Horkenest", gelegen in de kern van Vreeland voor f 2100."

Het nagalaten Frijmersum bezit werd in een aantal veilingen van de hand gedaan, waaronder zeven huizen in Amsterdam, Breeëvecht, Sans Souci, het nieuw gekochte land van Broere, en de Katoenfabriek in Nigtevecht.

Breeëvecht kreeg via deze veiling in 1821 een nieuwe eigenaar,²⁴ namelijk Carl van Walree (1734-1832), die aan de Heerengracht nr. 555, bij de Spiegelstraat woonde, en in 1819 voor f 39.000,- ook het pand Heerengracht 470 had gekocht.

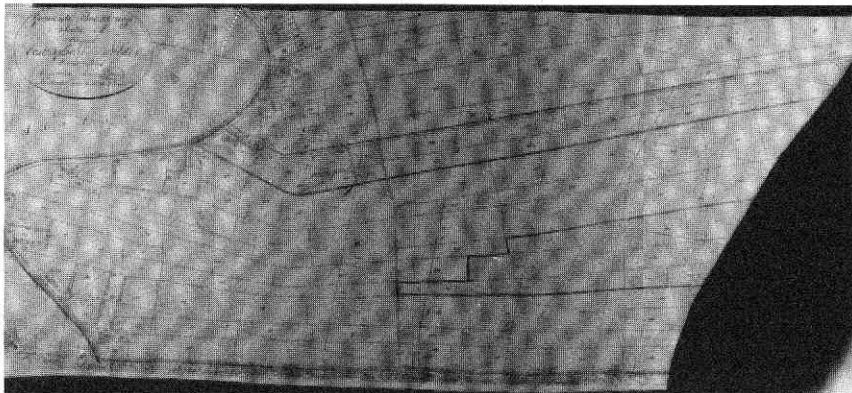

Afb. 2. Breeëvecht in kadastraal minuutplan Vreeland met ten oosten van de Vecht het gebied van Vreedenhorst.

Hij betaalde voor Breeëvecht het kapitale bedrag van *f* 50.400,-, waaruit is af te leiden dat de buitenplaats tussen 1788 en 1821 heel wat meer allure gekregen moet hebben dan deze daarvoor bezat.

In hetzelfde jaar waarin hij Breeëvecht verwierf, overleed helaas ook Van Walree's vrouw, Johanna Elisabeth van der Sande (1781-1821), met wie hij in 1804 gehuwd was. Hierdoor kwam hij met drie minderjarige kinderen alleen te staan. Van Walree moet een zeer vermogend man geweest zijn want na Breeëvecht voegde hij in 1822 het buiten Kroonesteijn aan de Angstel voor *f* 20.500,- aan zijn bezit toe, verkoper was Jacob Meertens,²⁵ en bovendien nog 14 morgen land ten zuiden van buitenplaats "Vreedenhorst", in de Dorssewaardse polder ten oosten van de Vecht voor een som van *f* 7500.²⁶

Daarmee nog niet tevreden nam hij van Johan Christiaan Cors in 1829 "Vreedenhorst" met een grootte van toen zes morgen voor *f* 5750 over.²⁷

Afb. 3. Kronestijn in kadastraal minuutplan Baambrugge.

De omvang van het aldus door hem verworven bezit aan de Vecht en Angsteleovers blijkt uit afb. 2, 3 en 4. Waarschijnlijk werd hij tot deze omvangrijke aankopen bewogen, doordat hij zich enigszins wilde meten met de eigenaar van het aanpalende landgoed Welgelegen.¹ Ook hij kon nu over eigen terrein van de Vecht naar de Angstel rijden. Van Walree zal zijn geld in het betere textiel verdiend hebben gezien de volgende advertentie in de Amsterdamsche courant van het jaar 1803 no 2 (GAA):

“De Fabriek van FLUWEELEN en andere ZIJDEN STOFFEN, van JEAN LACOSTE, te Amsterdam, zal, met primo January 1803, door Catharina Lacoste, Wed. Pieter van Walree [1749-1804] en haar zoon Carl van Walree, onder de Firma van: JEAN LACOSTE, Wed. P. van Walree en Comp. gecontinueerd worden, gevestigd aan Heerengracht 142.”

Lang heeft Carl van Walree niet van zijn nieuwe buitenplaatsen kunnen genieten, want in 1832 overleed hij op Breeëvecht. In 1833 veilden zijn erven het gehele bezit, waarbij alle bezittingen ten westen van de Vecht in handen kwamen van Willem Hendrik Gompertz, die in Amsterdam woonde aan de Haringpakkerij nr 13.

Bij deze veiling traden Cornelis Frijmersum Jr. en Johan Christoffel Walkart als zijn stromannen op en werd voor de heren- en boerenhofstede samen f 26.100 neergeteld.²⁸ Wel een verschil met de f 50.000 die Van Walree elf jaar eerder daarvoor betaalde!! Buitendien blijkt uit de veilingacten dat Van Walree nog een theekoepel bij Breeëvecht aan de Vechtoever had gebouwd.

De bezittingen aan de oostzijde van de Vecht vielen bij de boedelscheiding toe aan Van Walree's zoon Carel, die vervolgens de buitenplaats “Vredenhorst” verkocht aan Abraham Santbergen uit Amsterdam en de aangrenzende perceelen land aan de heer Reael van Welgelegen.

Afb. 4. Grootste omvang van het gebied van Breeëvecht in 1829.

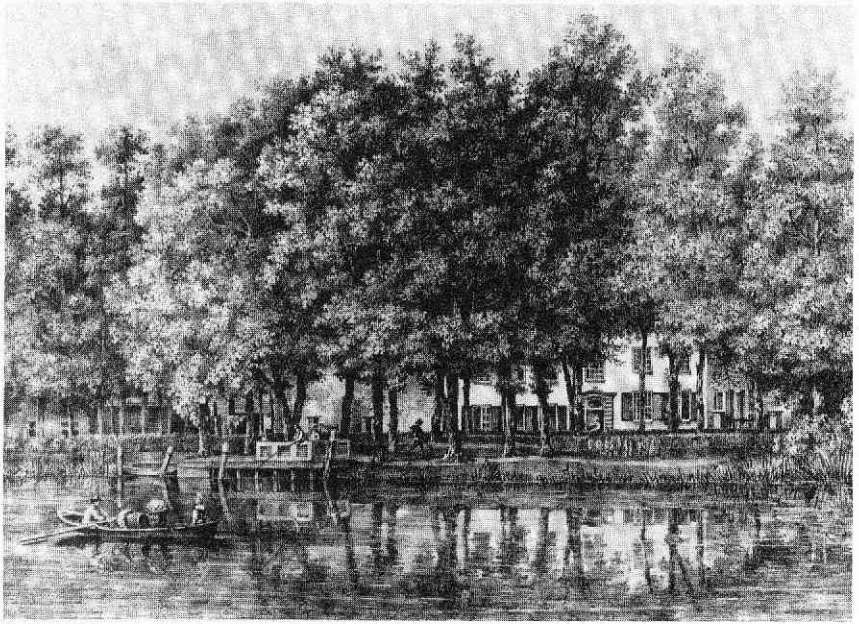
Na deze veilingen mocht Gompertz zich ook eigenaar weten van Kroonesteijn voor *f* 14.300, zodat hij over zijn eigen laan van 1800 m van de Angstel naar de Vecht kon blijven rijden.²⁸ Gompertz was enig kind van zijn in 1827 overleden vader Pieter Hendrik Gompertz.

Hij was zowel een goed handelaar als een bekwaam industrieel en eigenaar van o.a. loodgieterijen en -pletterijen in Amsterdam. Wij kwamen hem als "handelaar Gompertz" reeds tegen bij de beschrijving van het Huis "de Nes" in het jaarboek van 1989, toen hij de failliet geraakte papierfabriek geheel opkocht en daarna weer delen daaruit verkocht.

Naast Breeëvecht en Kroonesteijn bezat hij ook de hofstede Beek en Geijn te Baambrugge. Bij zijn overlijden in 1857 liet hij aan zijn dertien erfgenamen een vermogen van *f* 1.511.372 na. Voorwaar een imposant bedrag.

In 1836 heeft P.J. Lutgers in zijn plaatwerk "Gezigten aan de rivier de Vecht" in litho weergegeven hoe Breeëvecht en Kroonesteijn er uitzagen (afb. 5).

Hij merkte hierin bij Breeëvecht op: "Deze Hofstede, vroeger de eigendom van wijlen den Heer C. van Walree, behoort thans aan den Heer Gomperts, die dezelfde merklijk veranderd en verfraaid heeft." Hoeveel veranderingen en verfraaiingen Gompertz aan zijn eigendom heeft aangebracht is helaas niet meer te achterhalen.

Afb. 5. De hofstede Breeëvecht in 1826 (litho: P.J. Lutgers, coll. R. A.U.).

Geen verfraaiing voor zijn buitenplaatsen vond hij, naar men mag aannemen, de in 1843 geopende Rijnspoorweg, die zowel de Laan van Kroonesteijn als mede vele andere lanen en voetpaden tussen Vecht en Angstel doorsneed.

In 1846 vertrok hij dan ook uit de Vechtstreek en verhuisde naar Bloemendaal. Wel hield hij de hofstede Kroonesteijn aan, maar Breeëvecht besloot hij te verkopen. De Vreelandse landerijen werden hiertoe in vijftien kavels verdeeld, welke eerst afzonderlijk en daarna in combinaties vlot geveild werden.

De buitenplaats zag er op dat moment als volgt uit:

“De Heerenhofstede genaamd Breeëvecht, bestaande in eene Heerenhuizing, met Tuinmanswoning, Koetshuis, Paardenstalling, Koepel, Schuithuis, Hartenbaan, Menagerie, Loodsen en verdere getimmerten, mitsgaders Lanen, Waterpartijen, Bosschen, Boomgaarden, Moes en Broeituinen, Slingerbosschen, benevens Hooi-Bouw-Wei- en Teellanden, alles te zamen groot zeventien bunders, 72 roeden en 50 ellen, nabij den Rijnspoorweg” etc. “om de Herenhuizing staat zwaar geboomte” etc.

Uit deze omschrijving blijkt dat Breeëvecht nu ook een hertenkamp en een menagerie rijk was, wat mode was voor buitens in die tijd.

“Een Laan en Bosch met grond, bestaande de Laan uit zware wilgenbomen groot 1b 29r 40e”

“De Boerenhofstede genaamd Breeëvecht, bestaande in eene Boerenwoning, Stallen voor Hoornee en Paarden, Schuren, Hooibergen, Boomgaard, Tuin, Erf, Werf, Weg en voorland”

8 kavels land, tesamen groot ruim 26 bunders, met 376 wilgen en populieren en 731 knootwilgen.”

De buitenplaats met de boerderij en de laan van Kroonesteijn keerden weer terug in de handen van een telg van de familie Frijmersum, toen Bernardus Hagedoorn, getrouwd met Anna Louise Frijmersum, dochter van Cornelis Frijmersum Jr. er *f*51.975 voor over bleek te hebben.²⁹ Hij was handelaar in steenkolen, een in die tijd sterk opkomende brandstof voor stoomketels en kachels. Van de overige kavels werd een vier bunder groot stuk land in de Voorburgse polder gekocht door Gerrit van Os, schipper te Vreeland, die dit land overigens in 1853 aan zijn zwager Gijsbertus Gerrit van den Andel, zoon van de Vreelandse burgemeester Jan van den Andel, en schoonzoon van Bernardus Hagedoorn overdeed. Van den Andel stichtte op dit land een Pannen en Tegelfabriek genaamd “De goede Verwachting”.

Het vroegere land van Broere werd gekocht door buurman Reael, die het bij zijn buitenplaats Welgelegen voegde en er een boomkwekerij op vestigde.

Na de hofstede Breeëvecht werd ook de inboedel geveild door burgemeester Van den Andel.²⁹ Hierbij gingen 307 kavels voor *f*2025,- van de hand. Het zou niet de laatste veiling zijn op Breeëvecht want in november 1846 hield de burgemeester nog een boelag van paarden, vee, melk- en bouwgereedschappen, die *f*2317 opbracht.²⁹

Hagedoorn ging als nieuwe eigenaar daarmee verder en hield in 1846 een verkoop van bomen en hakhout staande op zijn buitenplaats. De 397 bomen en 39 percelen hakhout leverden hem in totaal *f*3342,75 op.

Het volgende gevee een indruk van deze veiling:²⁹ Het hout werd gekocht door 61 personen wonend in 19 gemeenten waaronder, naast de omringende, ook Amsterdam, Jutphaas, Weesp, Eemnes en Maarssen. Er werden 10 soorten bomen geveild waaronder 172 eiken en 61 iepen.

De hoogste prijs van *f*33 werd voor een iep betaald, terwijl de duurste eik voor *f*26,50 weg ging.

De familie Hagedoorn bewoonde Breeëvecht regelmatig, hoewel zij in Amsterdam ook een woning hadden.

Na 25 jaar genoeg beleefd te hebben aan zijn buitengoed overleed Bernardus daar in 1869.

De nagelaten onroerende goederen werden nog in datzelfde jaar door zijn erven

zoals gebruikelijk, in veiling gebracht, waarbij door zijn schoonzoon Gijsbertus van den Andel ook de Pannen en Tegelfabriek werd toegevoegd. De stemming was niet willig, want bijna alles werd wegens te lage biedingen opgehouden, behalve de boerenhofstede.

Deze was toen ruim 30 bunder groot en werd voor f40.000 gekocht door de reeds daarop wonende landbouwer en veehouder Teunis van Woudenberg.³⁰

Een jaar later, in 1870, kwam de boedelverdeling van Hagedoorn tot stand en werden Breeëvecht en de Laan van Kroonesteijn tegen een waarde van resp. f25.000 en 3.500 toegewezen aan zijn zoon Adrianus Hendrik Hagedoorn, die toen op de Heerengracht nr. 20 te Amsterdam woonde.³¹ Hij behield Breeëvecht tot hij op Sinterklaasdag 1889 in zijn woning te Amsterdam overleed. Hagedoorn was een succesvol zakenman die naast aandeelhouder van veel bedrijven in de touw- en nettenindustrie, ook reder was.³²

Hij liet drie haringloggers in de thuishaven Maassluis na, waarvan de inventaris uitvoerig in de boedelacte werd gespecificeerd met een waarde van totaal f13768,50. Het bezit in Vreeland werd in april 1890 door de erven natuurlijk weer geveild:

“De Laan van Kronensteijn, strekkend tot de werken van de waterstaat” [het Merwedekanaal, later Amsterdam Rijn kanaal genoemd, werd daar immers gegraven], ging voor f2132 naar Lambertus Joachim Jan Berghuijs in Vreeland.

-Breeëvecht, nog steeds ruim 17 bunder groot, werd op f31.167 afgehamerd voor Hendrik van Meerlant, notaris te Utrecht en zijn administrateur Gerrit Viveen.³³

Bij Breeëvecht stonden toen nog steeds genoemd:

“koetzierswoning, koetshuis, oranjerie, koepel, steiger, bosschen, enz.”

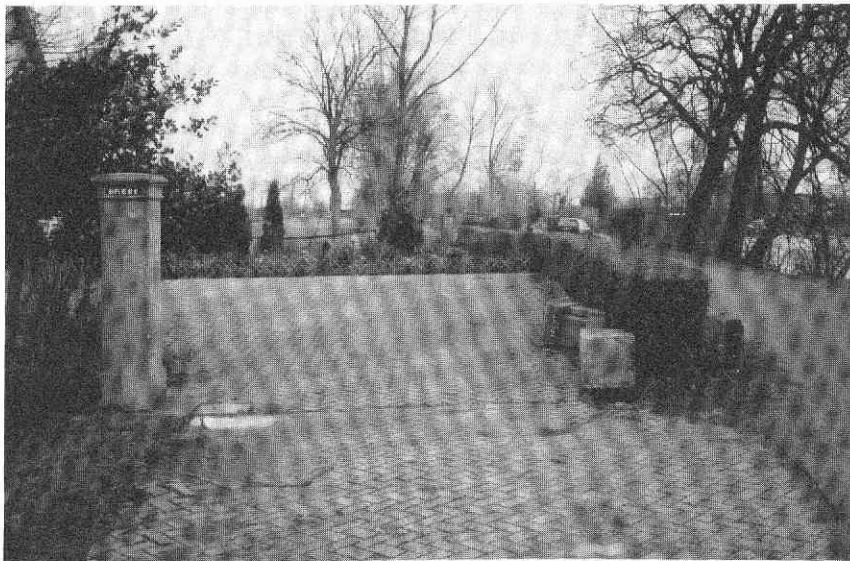
De notaris had slechte voornemens met de oude buitenplaats. Een jaar later reeds verkochten hij en zijn maat de hofstede aan landbouwer Dirk Zeldenrijk, van origine uit Loosdrecht, en al wonend op Breeëvecht.

Van de koepel is in deze transportacte³⁴ geen sprake meer en mogelijk had de notaris deze al laten slopen en verkocht.

Ook spreekt de volgende conditie in de acte boekdelen:

“Zijnde onder de verkoop niet begrepen de boomen en ander houtgewas, welke door de verkoopters in publieke veiling zijn verkocht, doch nog niet allen van daar vervoerd zijn, behalve enkele bomen, heestergewas en coniferen rondom de Heerenhuizing, welke den Kooper zijn aangewezen als onder dezen verkoop te zijn begrepen.”

Hieruit blijkt dat de notaris de aanzet heeft gegeven tot de ontmanteling van de “Heerenhofstede Breeëvecht” geholpen door de koper, die er f25.500 voor betaalde. De nieuwe eigenaar woonde aanvankelijk in de “Oranjerie” terwijl hij het herenhuis veranderde in een grote boerderij. Alle overbodige en onbruikbare opstallen werden gesloopt, en resterend bos, alsmede hak- en griend-

Afb. 6. De hekkepalen van Breeëvecht (1992).

hout werd gerooid. Het moet een immens werk geweest zijn om dat destijds grote bos tot weiland om te werken. Zo was na 170 jaar de cirkel weer gesloten en was de grond weer boerenland.

Na een lang en arbeidzaam leven overleed Zeldenrijk in 1945 op 92-jarige leeftijd in zijn boerderij voorheen de "Herenhofstede Breeëvecht".

Breeëvecht is thans, na overgang op kinderen en kleinkinderen, na honderd jaar nog immer in het bezit van de familie en is uiterlijk sindsdien niet veranderd. In het woonhuis zijn nog wel delen aanwezig in oudere stijl die herinneren aan de vroegere herenhofstede. Daarbuiten zijn slechts de hekkepalen over (afb. 6).

Ook in het land getuigen sommige slingerende sloten nog van het vroegere bospark.

Hoe verging het ondertussen de vroegere boerenhofstede Breeëvecht, alias "Het neusje van de Zalm"?

In 1929 werd deze door Nicolaas en Albertus Woudenberg verkocht aan Nicolaas Adriaan Zeldenrijk uit Woudenberg, die nooit gedacht had deze boerderij naast zijn vader Dirk eens te kunnen kopen. De naam van de boerderij werd om dit uit te drukken veranderd in "Nooit Gedacht". De "Oude Boel" kwam in 1959 nog ter sprake toen bij landwerkzaamheden stukken van de oude funderingen werden aangetroffen.

Na drieëndertig jaar de scepter over de boerderij gezwaaid te hebben overleed de eigenaar en verdween ook de naam van de boerderij.

Sinds 1964 is deze in eigendom van de familie Van Hienen, die er een fruitkwekerij op vestigde.

In plaats van een naam werden bij restauratie van de voorgevel ankers geplaatst die het jaartal 1763 aangeven, waarbij de zes in feite een op zijn kop geplaatste negen is, want de boerderij werd in 1793 gebouwd.

J. Boerstra
Vreeland

E. Munnig Schmidt
Loenen

Bronvermelding:

1. Jaarboekje Niftarlake 1990
2. RAU dg.inv. 1578 no 230
3. RAU dg.inv. 1577 no 36
4. Vier eeuwen Herengracht, 1976
5. RAU dg.inv. 1583 no 59
6. RAU dg.inv. 1584 no 109
7. RAU dg.inv. 1585 no 20
8. RAU dg.inv. 1585 no 54
9. RAU dg.inv. 1579 no 29
10. RAU dg.inv. 1579 no 42
11. RAU dg.inv. 1580
12. RAU dg.inv. 1580 no 199
13. RAU dg.inv. 1581
14. RAU dg.inv. 1578 no 189
15. RAU dg.inv. 1586 no 2
16. RAU dg.inv. 1579
17. RAU dg.inv. 1579
18. RAU dg.inv. 2101
19. RAU dg.inv. 2101
20. Gemeentearchief Vreeland
21. RAU dg.inv. 1587
22. GAA nots Lant ? Amsterdam 1808
23. GAA nots de Bondt Amsterdam 1821
24. GAA nots de Bondt Amsterdam 1821
25. GAA nots de Bondt Amsterdam 1822
26. RAU nots Sanderson Loenen 1822
27. RAU nots van Meurs Vreeland 1829
28. GAA nots van Houten Amsterdam 1833
29. RAU nots van Eelde Vreeland 1846
30. RAU nots Suyck Vreeland 1869
31. RAU nots Suyck Vreeland 1870
32. GAA nots Jonker Amsterdam 1889
33. RAU nots Bosch Vreeland 1890
34. RAU nots van Beusekom Loenen 1891

Noot

Maria Elisabeth de Wale, Ambachtsvrouw van Ankeveen, geb. 2/12 1691, † 13/7 1753. Zij stichtte in Ankeveen in 1749 een hofje van 12 huizen voor "zes gereformeerde en zes roomsgezinde lieden die hun kost niet konden verdienen". In feite schijnen er alleen katholieken gewoond te hebben. In 1940 werden de huizen gesloopt; de twee zeer fraai gehouwen gevelstenen uit het hofje werden gered en liggen in de tuin van de R.K.-pastorie. De ene steen toont een gekroonde cartouche in Marot stijl met haar incengestregelde initialen daarin en de andere een zelfde gekroonde cartouche met een overhoeks vierkant waarop een schild met een haan met daarboven twee vogels en een vogel eronder: haar familiewapen. Zij was katholiek en bleef ongehuwd. Door vererving doch ook door aankoop is zij in het bezit geweest van acht panden aan de Herengracht te Amsterdam, nl. nrs. 86, 338, 340, 409, 411, 412, 567 en 569.¹ Zij was een dochter van Adriaan Govert de Wael van Ankeveen en Adriana Debora Wuijltiers, wiens zuster met Dirk Cromhout was getrouwd.